

दिसाजन्य लेदो व्यवस्थापन

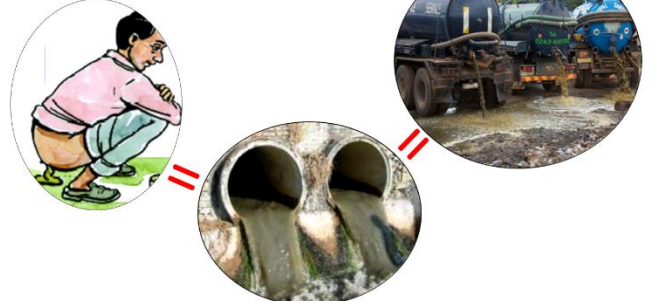
पूर्ण सरसफाइ प्राप्तिका लागि अपरिहार्य
दिसाजन्य लेदो व्यवस्थापन प्रवर्द्धन

दिसाजन्य लेदो व्यवस्थापन किन ?

- बहुदो, अव्यवस्थित र अनियन्त्रित शहरीकरण र जनसंख्या वृद्धिसँगै फोहोरपानी र फोहोरमैला उत्पादनसँगै र यसको जथाभावी विसर्जनले वातावरण र जनस्वास्थ्यमा नकारात्मक असरहरु परिरहेको छ ।
- नेपालमा प्रचलित दुई प्रकारका सरसफाइ अभ्यासहरुमा “ढलसहितको सरसफाइ प्रणाली” र यसरी उत्पादित हुने फोहोरपानीलाई विना प्रशोधन खोलानालामा छोड्ने गरिन्छ ।
- यी अभ्यासहरुले पानीको श्रोतहरुलाई प्रदूषण गर्ने, हैजा, टाइफाइड, भुडुपखाला जस्ता पानीजन्य रोगहरु फैलिने र वातावरण र जनस्वास्थ्यमा नकारात्मक असर पर्ने जस्ता समस्याहरुले थप जटिल बनाएको छ ।
- तसर्थ, सरसफाइको अभ्यासलाई चर्पी निर्माण र प्रयोगमा मात्र सिमित नराखी चर्पीबाट संकलित फोहोरपानी र दिसाजन्य लेदोलाई उचित व्यवस्थापन गर्नु पनि अन्यन्त जरुरी भएको छ ।
- यस्तो स्थितिलाई थप जटिल बन्न नदिनका लागि सन् १९८० बाट थालिएको सरसफाइ क्रियाकलापहरु सन् २०११ मा सरसफाइ गुरुयोजना लागु भएपछि व्यापक र तीव्र बनेको छ ।

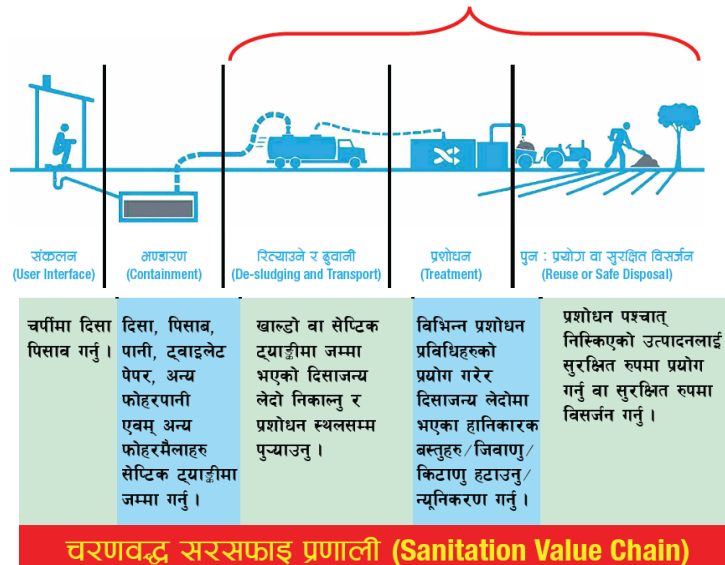
कुनै तात्विक भिन्नता छ ?

दिसाजन्य लेदो व्यवस्थापन के हो ?

- दिसा पिसाबको व्यवस्थित संकलनदेखि यसको सुरक्षित विसर्जनसम्मको चरणबद्ध प्रक्रियालाई सरसफाइ प्रणाली भनिन्छ । यस अन्तर्गत ५ वटा चरणहरु : संकलन, भण्डरण, रिट्याउने र ढुवानी, प्रशोधन र पुनःप्रयोग वा सुरक्षित विसर्जन हुन् ।
- यी चरणहरु मध्ये रिट्याउने र ढुवानी, प्रशोधन र पुनःप्रयोग वा सुरक्षित विसर्जनलाई दिसाजन्य लेदो व्यावस्थापन भनिन्छ ।

दिसाजन्य लेदो व्यवस्थापन

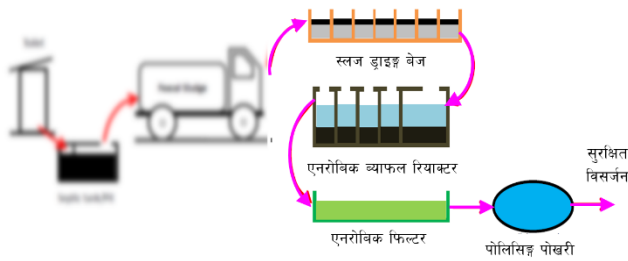

दिसाजन्य लेदो प्रशोधन प्रविधि

कुन प्रकारको प्रशोधन विधि छनौट गर्ने भन्ने कुरा प्रशोधन पश्चात् श्रोतको पुनः प्रयोगको आवश्यकता वा प्राथमिकता, स्थानीय तापक्रम आदिमा आधारित हुने गर्दछ ।

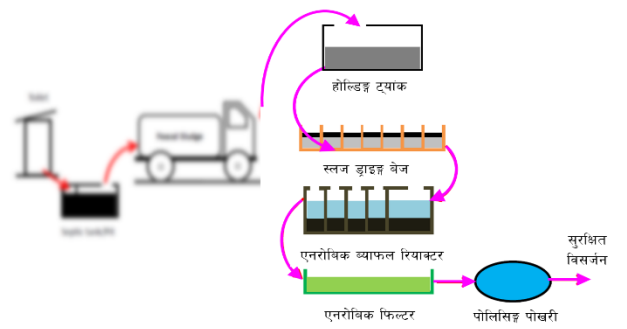
नेपालमा दिसाजन्य लेदो प्रशोधनका लागि तीन प्रकारका प्रविधिहरु उपयुक्त देखिन्छन् । ती हुन् :

साधारण प्रशोधन विधि

साधारण प्रशोधनशालामा दिसाजन्य लेदोलाई स्क्रिनिङ्ग गरेर सिधै स्लज ड्राइइङ बेडमा खन्याइन्छ । यसमा दिसाजन्य लेदोमा भएको पानी र ठोसलाई छुट्याउने गरिन्छ । यसबाट रसाएर आएको पानीलाई आवश्यकता अनुसार एनरोबिक ब्याफल रियाक्टर, एनरोबिक फिल्टर, कृतिम सिमसार प्रविधि र पोलिसिङ्ग पोखरी मार्फत् प्रशोधन गरी सुरक्षित विसर्जन गरिन्छ ।

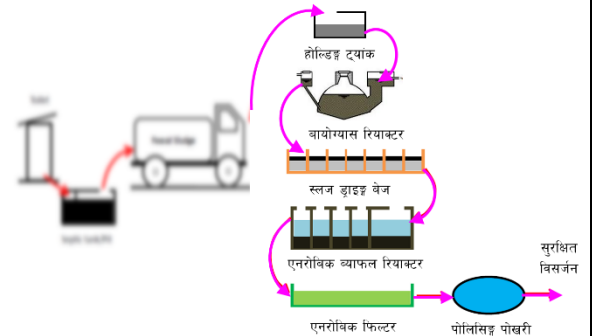
होल्डिङ्ग ट्यांक सहितको प्रशोधन विधि

होल्डिङ्ग ट्यांकसहितको प्रशोधनशालामा दिसाजन्य लेदोलाई होल्डिङ्ग ट्यांकमा संकलन गरिन्छ र केहि मात्र पानीलाई निथारेर बाकलो लेदोलाई स्लज ड्राइइङ बेडमा पठाइन्छ भने यसपछि साधारण प्रशोधनशालामा भै विभिन्न प्रशोधन प्रविधिहरुको प्रयोग गरी सुरक्षित विसर्जन गरिन्छ ।

बायोग्यास डाइजेस्टर सहितको प्रशोधन विधि

बायोग्यास सहितको प्रशोधनशालामा दिसाजन्य लेदोलाई सर्वप्रथम होल्डिङ्ग ट्यांकमार्फत् पानीलाई निथारेर बाकलो लेदोलाई बायोग्यास रियाक्टरमा पठाई बायोग्यास उत्पादन गरिन्छ । यहाँबाट निस्कने लेदोलाई स्लज ड्राइइङ बेडमा पठाइन्छ र यसपछि साधारण प्रशोधनशालामा भै विभिन्न प्रशोधन प्रविधिहरुको प्रयोग गरी सुरक्षित विसर्जन गरिन्छ ।

नेपालमा दिसाजन्य लेदो व्यवस्थापन

सन् १९९८

एन्फो को प्राविधिक सहयोग र पहलमा नेपालमा पहिलोपटकमा काठमाडौंको टेकुस्थित तत्कालिन काठमाडौं नगरपालिकाको फोहोर संकलन केन्द्रमा दिसाजन्य लेदो प्रशोधन केन्द्र निर्माण भएको थियो । तर, विविध कारणवश उक्त प्रशोधन केन्द्र केही समय सञ्चालन भई बन्द भयो ।

सन् २००३

पोखरामा बनेको अर्को प्रशोधन केन्द्र पनि विविध कारण पश्चात् सञ्चालनमा आउन सकेन । यद्यपी, केही वर्ष अघि मात्र पोखराको उक्त प्रशोधन केन्द्र सञ्चालनमा आएको छ ।

सन् २०१६

एन्फोको प्राविधिक सहयोगमा दुईवटा दिसाजन्य लेदो प्रशोधन केन्द्रहरु स्थापना भएका छन् । बर्दियाको गुलरिया नगरपालिका र ललितपुरको महालक्ष्मी नगरपालिकामा दिसाजन्य लेदो प्रशोधन केन्द्रहरु निर्माण भई सञ्चालन भइरहेका छन् ।